

Kommentarer fra
Norsk forening for Thoraxradiologi (NFTR) til norsk bruk
av
Fleischners society: Glossary of Terms for Thoracic
Imaging.

Innledning og bakgrunn

- Et av arbeidsområdene til Norsk forening for Thoraxradiologi (NFTR) er å bidra til å avklare terminologi som kan misforstås.
- Utgangspunktet for dette arbeidet er Hansell DM et al: Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging. Radiology 2008; 246:697-722.
- NFTR synes det er på sin plass med en norsk kommentar til den engelske ordboken.
- For det første er det behov for konsensus om oversettelse av engelske faguttrykk.
- For det andre finnes det norske uttrykk som kan være problematiske eller tvetydige.
- Noen radiologer kommer til å være skeptiske til enkelte av forslagene fordi det innebærer endring fra dagens språkbruk. Det har utviklet seg språktradisjoner som fungerer lokalt. Både på bakgrunn av utviklingen i teleradiologien og på grunn av økende grad av samhandling i helsevesenet, synes det å være i radiologifagets interesse å harmonisere og presisere språkbruken.
- Vårt mål er å iverksette en kontinuerlig prosess som fortløpende kan ta hensyn til problematiske uttrykk. Konstruktive forslag og nye ideer blir gjerne tatt imot.
(www.thoraxradiologi.no)
- Dette verket er tenkt som supplement til originalen og skal på ingen måte erstatte den.

- Del 1
 - Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging
 - Sortert alfabetisk
- Del 2
 - Kommentarer til norske uttrykk
 - Sortert etter utseende

Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt kommentar
Acute interstitial pneumonia	Akutt interstitiell pneumoni.
Air crescent	Sigdformet luftlomme. <i>Indikerer at det foreligger en fortetning i en kavitet. Eksempel: Aspergillom</i>
Air trapping	Luftretensjon. "Air trapping" er dels etablert som begrep i Norge og er et alternativ. <i>Stenoser i perifere luftveier kan gi luftretensjon som vises som hyperklare lungeavsnitt på CT i ekspirasjon. Se også "mosaikkmønster".</i>
Apical cap	Apikal pleurarelatert fortetning

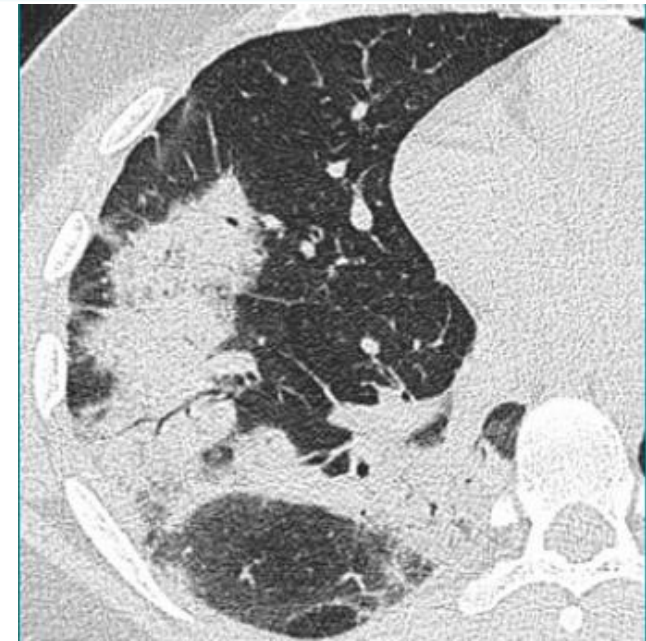
Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt kommentar
Architectural distortion	Distorsjon eller forvrengning av lungens arkitektur. <i>Karakterisert ved unormal dislokasjon av bronkier, kar, lappespalter eller septa forårsaket av diffus eller lokalisert lungesykdom, spesielt interstitiell fibrose. Er vanligvis ledsaget av volumtap.</i>
Beaded septum sign	Knutete og irregulær fortykkelse av interlobulære septa . <i>Den engelske betegnelsen er lite brukt i Norge. Funnet er vanlig ved lymfangittisk carcinomatose og sjeldnere ved sarcoidose.</i>
Bronchiolitis obliterans organizing pneumonia (BOOP)	BOOP . <i>Problematiske og nærmest utgått begrep: se COP / OP</i>
Consolidation	Konsolidert fortetning . <i>Fortetninger som visker ut lungens arkitektur (lungekar og bronkialvegger ikke kan skilles fra fortetningen)</i>

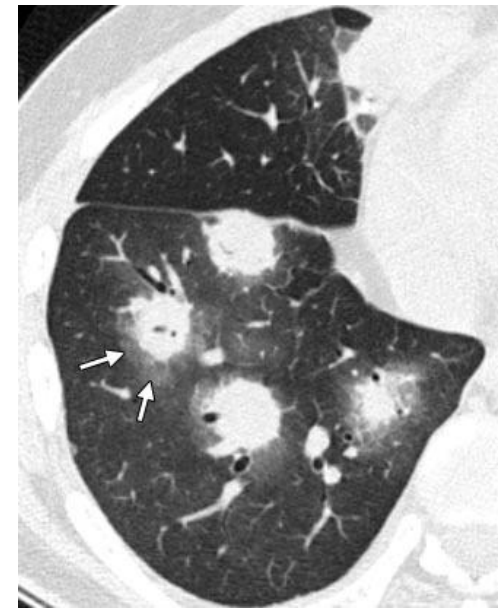
Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Crazy-paving pattern (nedad til venstre)	Brosteinsmønster. Crazy-paving er dels innarbeidet i Norge og er et alternativ. <i>Fortykkede interlobulære septa og intralobulære linjer på en bakgrunn av mattglassfortetninger.</i>
Cryptogenic organizing pneumonia (COP)	Kryptogen organiserende pneumoni. <i>Se organiserende pneumoni (OP)</i>

Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Diffuse alveolar damage (DAD)	Diffus alveoleskade
Ground-glass opacity (GGO)	Mattglassfortetning <i>Fortetninger som ikke visker ut lungens arkitektur (bronkialvegger og kar)</i>
Halo sign (nedad til høyre)	Halo-tegn <i>Mattglassfortetning i periferien av konsolidert fortetning</i>

Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Hilum (pl.: hila)	Begge former er mulig: 1.) 'hilum' (gen.sg. hili, nom.pl. hila, gen.pl. hilorum) eller 2.) 'hilus' (gen.sg. hili, nom.pl. hili, gen.pl. hilorum) <i>Varianten 2.) 'hilus' synes å ha kommet inn i nylatin og har åpenbart slått igjennom på kontinentet og i Skandinavia, mens 'hilum' har holdt seg i engelsktalende land.</i>

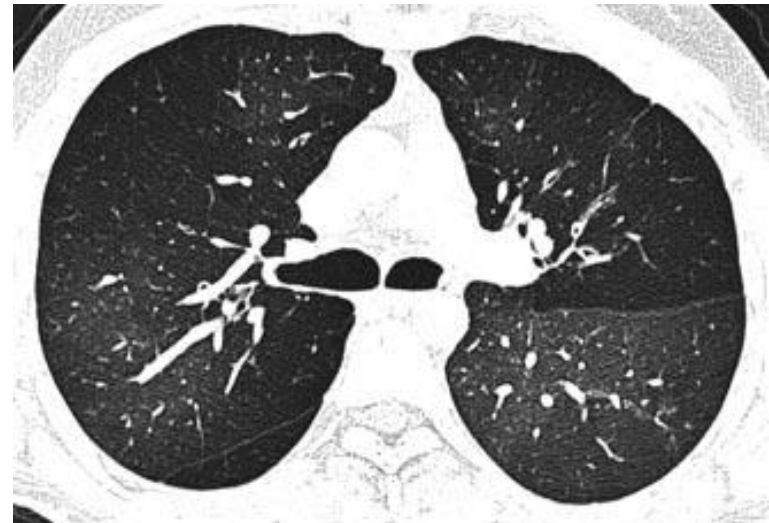
Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Honeycombing	Bikakemønster. <i>Honeycombing er dels et innarbeidet begrep i Norge og er et alternativ.</i> <i>På CT sees ansamling av tettpakket cystiske hulrom, typisk med lignende diameter i størrelsesorden 3-10 mm, men av og til opptil 25 mm. Vanligvis lokalisert subpleuralt og karakterisert av veldefinerte vegger. Begrepet må brukes kritisk siden den indikerer irreversibel lungefibrose.</i>
Mass	Oppfylning. <i>Nodulær lesjon >3 cm.</i>
Micronodule	Mikronodulus. <i>Nodulær lesjon < 3 mm.</i>

Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Mosaic attenuation pattern	Mosaikkmønster. <i>Et lappeteppe av områder med varierende tetthet som kan skyldes a) mattglassfortetninger pga. flekkvis interstitiell sykdom, b) økt luftholdighet pga. obstruksjon av små luftveier med luftretensjon eller c) redusert perfusjon pga. okklusiv karsykdom.</i>

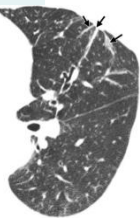
Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Nodule	Nodulus. <i>Tilnærmet sfærisk lesjon på 3 mm – 30mm</i>
Nonspecific interstitial pneumonia (NSIP)	NSIP. <i>Et etablert begrep.</i>

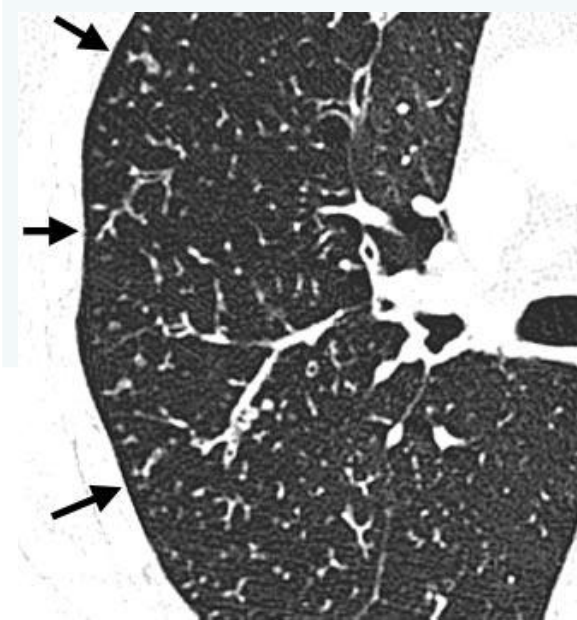
Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Opacity	Fortetning. <i>Uspesifikt begrep i forhold til bakenforliggende patologi og størrelse.</i>
Organizing pneumonia (OP)	Organiserende pneumoni. <i>Er et spesifikt histologisk mønster med variabelt radiologisk uttrykk. Denne tilstanden kan ha mange forskjellige etiologier. Den idiopatiske formen kalles kryptogen OP (COP), tidligere BOOP.</i>
Parenchymal band	Parenkymatøst bånd. <i>Lineær fortetning som vanligvis er 1-3 mm tykk og opp til 5 cm lang, og vanligvis strekker seg til en lett fortykket pleura. Avspeiler pleuroparenchymal fibrose og er vanligvis assosiert med distorsjon av lungearkitekturen. Ses oftest hos asbest-eksponerte.</i>

Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Signet ring sign	Signetring-tegnet. <i>Innarbeidet begrep ved bronkiektasier.</i>
Tree-in-bud	Tre-i-knopp. Tree-in-bud er dels et innarbeidet begrep og et alternativ. <i>Representerer sentrilobulære forgrenede strukturer som ligner et tre i knopp. Avspeiler et spektrum av endo- og peribronkiale tilstander. Et lignende mønster er en sjelden manifestasjon av arteriolesykdom.</i>

Kommentarer til Fleischner Society: Glossary of Terms for Thoracic Imaging

Term	Norsk oversettelse; evt. kommentar
Usual interstitial pneumoni (UIP)	UIP. <i>Innarbeidet begrep.</i> <i>UIP er en histologisk mønster med pulmonal fibrose med temporal og spatial heterogenitet som kjennetegn.</i> <i>Fibrosen er intitialt i lungens periferi.</i> <i>Mønster som sees ved den klinisk tilstanden Idiopatisk lungefibrose, men kan sees ved tilstander med kjent årsak, f.eks. noen tilfeller av kronisk hypersensitivitetspneumonitt.</i>

Del 2

- Kommentarer til norske uttrykk

Økt tetthet

Uttrykk	Betydning
Fortetninger	Enhver form for økt tetthet i lungeparenkym. Bør spesifiseres med attributter som konsolidert, matglass, retikulonodulær osv.
Mattglass	På CT sløret økt tetthet i lungene med bevarte bronkiale og vaskulære konturer. Mest brukt ved tynnsnitt-CT. Ved røntgen thorax brukes heller "svakt mettet fortetning "
Konsoliderte lungefortetninger 	Patologi: Eksudat eller andre sykdomsprodukt erstatter alveoleluften. Røntgen og CT: Homogen økning av tettheten i lungeparenkymet som utvisker konturene av kar og bronkialvegger. Luftbronkogram kan være tilstede. I riktig klinisk sammenheng kan "pneumoniususpekt " være en nyttig spesifisering for klinikerne.
Infiltrat	Anbefales ikke brukt fordi det har ulik betydning for ulike personer. Begrepet fortetning med ledsagende presisering anbefales.

Økt tetthet

Uttrykk	Betydning
Oppfylning (eng.: mass)	Enhver lunge, pleural eller mediastinal lesjon som sees som en fortetning på røntgen thorax med diameter over 3 cm. Innebærer vanligvis en solid eller delvis solid fortetning. <i>I motsetningen til konsoliderte fortetninger innebærer begrepet mistanke om ekspansivitet og neoplasme, f. eks. fortrengning av normale strukturer.</i>
Nodulus , evt. knute	3-30 mm og nærmest sfærisk form. <i>Ikke flat og rund som en mynt (nummulær). "Rundskygge" bør ikke brukes på CT.</i>
Mikronodulær lesjon (mikronodulus)	<i>Nodulær lesjon < 3 mm.</i>

Økt tetthet

ord som beskriver overflaten av lesjoner

Uttrykk	Kommentar
Ullen	Uspesifikk betegnelse. En ullen lesjon kan noen ganger tenkes å karakteriseres nærmere som halo tegn.
Spikulert	Innarbeidet begrep, indikerer malignitet
Taggete	Innarbeidet
Multilobulær	Innarbeidet
Glatt	Entydig (evt. nærmere karakterisert som konkav eller konveks)
Uregelmessig eller uskarp	Tvetydig (menes halo tegn eller taggete?)
Diffus	Kan være tvetydig. Er et etablert begrep ved beskrivelse av kalk i noduli. Men begrepet kan være tvetydig med mindre det spesifiseres om ordet beskriver overflaten av eller tetthetsvariasjoner inne i en fortetning.

Økt tetthet

ord som beskriver fordelingen av flere lesjoner

Uttrykk	Betydning
Disseminert	Strødd ut over, utbredt, i alle segmenter
Miliær	Miliær analogt til en type korn : "disseminerte små (<3mm) uniforme knuter". På HRCT bør disse karakteriseres og spesifiseres nærmere som mikronodulære lesjoner.
Flekkvis	Tilfeldig fordelte; flere fortetninger med forskjellig størrelse
Konfluerende	Sammenflytende
Tilfeldig	Engelsk: "random". Tilfeldig fordeling gir mistanke på hematogen fordeling av patologien.

Økt tetthet

Uttrykk	Kommentar
Pneumoni	Diagnosen må brukes i en klinisk sammenheng, det er bedre å beskrive fortetningen som ”konsolidert og pneumoniususpekt”. Ikke infeksjøs årsak kan også foreligge.
Pneumonitt	Ingen tilleggsinformasjon. En bør heller beskrive om det er en interstitiell eller konsolidert fortetning.

Uttrykk	Kommentar
Sløring	Uspesifikt. Ordet "sløring" innebærer for mange pleuravæske, men er ikke synonymt med dette. Sløring er et deskriptivt uttrykk for at transparensen i deler av lungene er redusert; lungene er "tilslørte". På frontbildet kan pleuravæsken ligge posteriørt og anteriørt for lungene og tilsløre bildet. Konsoliderte lungefortetninger, adheranser, fett eller atelektase kan også være årsak til "sløringen".

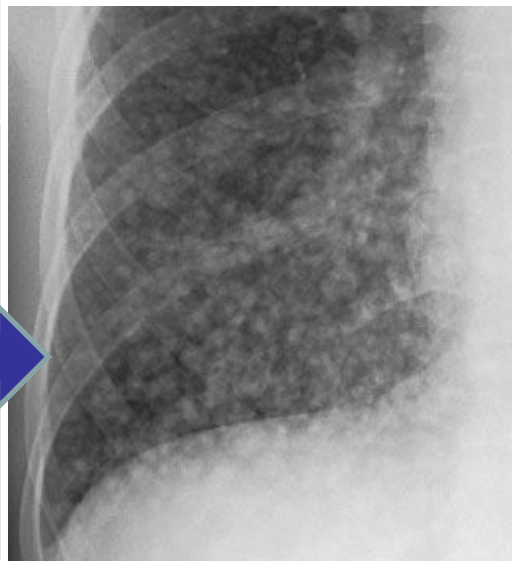
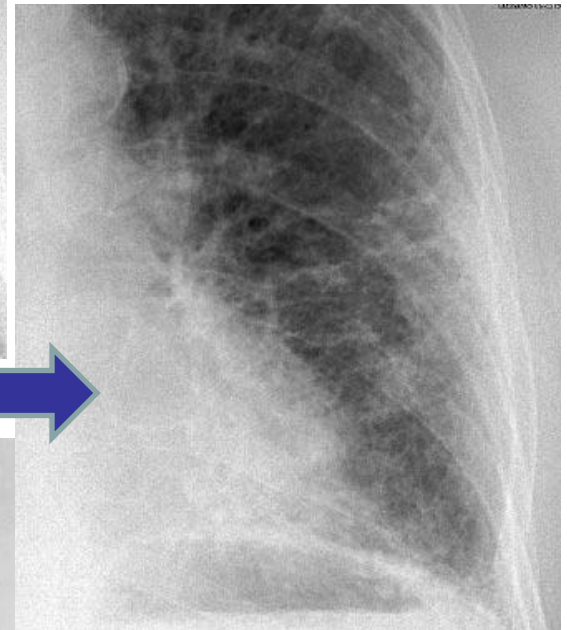
Økt tetthet

Uttrykk

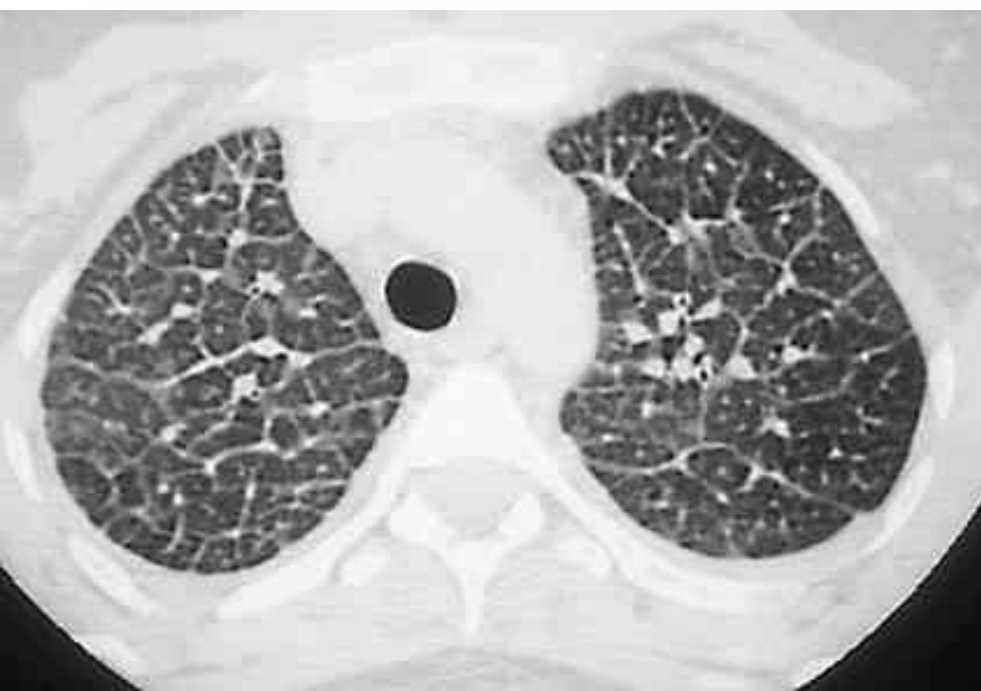
Retikulære lungefortetninger

Retikulonodulære fortetninger

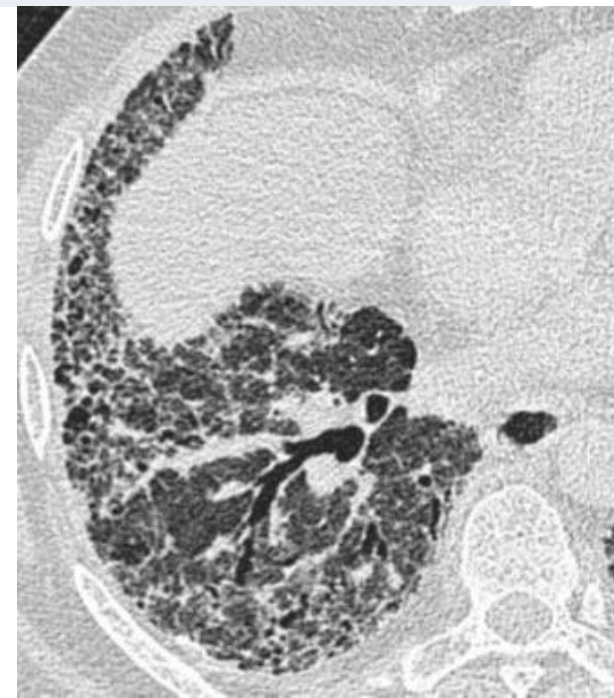
(Små-)nodulære fortetninger

Uttrykk	Kommentar
Markerte <u>Interlobulære</u> septa (til venstre nedad)	Lymfatisk eller venøs stase gir et retikulært bilde, der interlobulære septa er synlige. Normalt er disse septa ikke synlige. Det aktuelle bildet illustrerer godt størrelsen av sekundære lobuli.
<u>Intralobulære</u> retikulære fortetninger (bildet til høyre nedad)	Retikulære fortetninger innenfor sekundære lobuli indikerer en primær affeksjon av interstitium

2010

Økt tetthet (retikulært)

Uttrykk	Kommentar
Distorsjon	<i>Karakterisert ved unormal dislokasjon av bronkier, kar, lappespalter eller septa forårsaket av diffus eller lokalisert lungesykdom, spesielt interstitiell fibrose. Er vanligvis ledsaget av volumtap.</i>

Oktober 2010

Økt tetthet (linjer)

Uttrykk	Betydning
Fibrotiske drag	Generelt begrep som ofte blir misforstått som fibrose. Anbefales derfor ikke brukt. Beskriv heller de strukturelle forandringene som arrforandringer, små atelektaser, småstripete fortetninger etc.
Småstripete fortetninger	Hyppig, bortimot normalt hos eldre.
Lungefibrose	Sjelden diagnose som kun bør benyttes etter at diagnosen er bekreftet med tynnsnitt CT. Bikakemønster (honeycombing) er uttrykk for manifest lungefibrose.

Økt tetthet (atelektase)

Uttrykk	Betydning
Volumtap	Volumet er mindre enn forventet, indikerer atelektase, arrforandringer eller andre skrumpende prosesser som for eksempel ved UIP, mesoteliom.
A-tel-ektase	"Ikke-fullstendig-utvidelse", eller redusert luftholdighet i deler av eller hele lungen.

Økt tetthet (atelektase)

Uttrykk	Betydning
Plateformet atelektase	Stripeformet, discoid, liten del av lungen som er atelektatisk. Vanlig funn med liten klinisk betydning.
Totalatelektase av...	... best å definere hvilken del / lobus.
Rundatelektase	•Rund, oval eller kileformet oppfylning •Jevne konturer bortsett fra der bronkier og kar går inn i lesjonen •Bronkovaskulære strukturer konvergerer mot den pleurale siden som en ” komethale” •Subpleural lokalisasjon •Pleurafortykkelse i kontakt med oppfylningen •Luftbronkogram i oppfylningen •Volumtap av den aktuelle lappen •Pleurafortykkelse/plakk ellers
Kompresjonsatelektase	Ekstern kompresjon fører til redusert utfoldede lunger, for eksempel pga. pleuravæske. Luftbronkogram er synlig.
Obstruksjonsatelektase	Okklusjon av luftveier fører til atelektase, ingen luftbronkogram

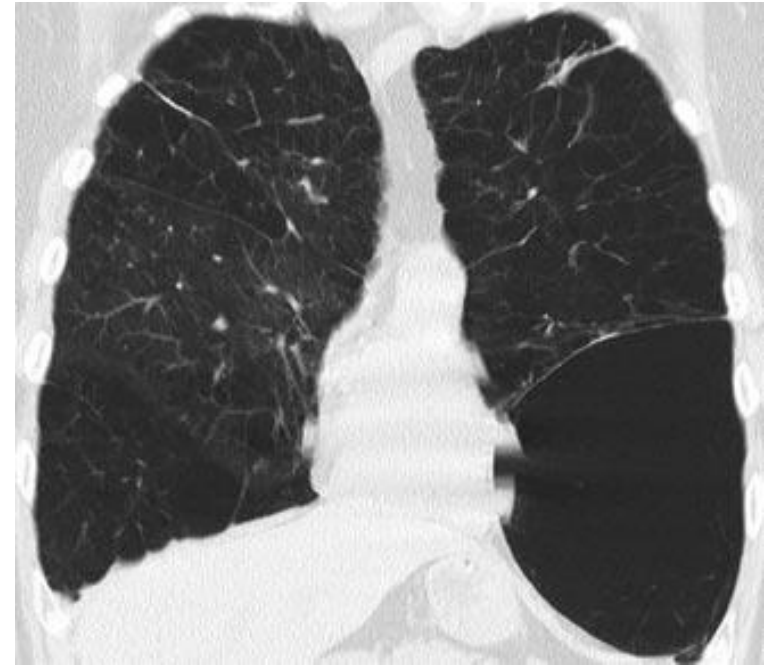
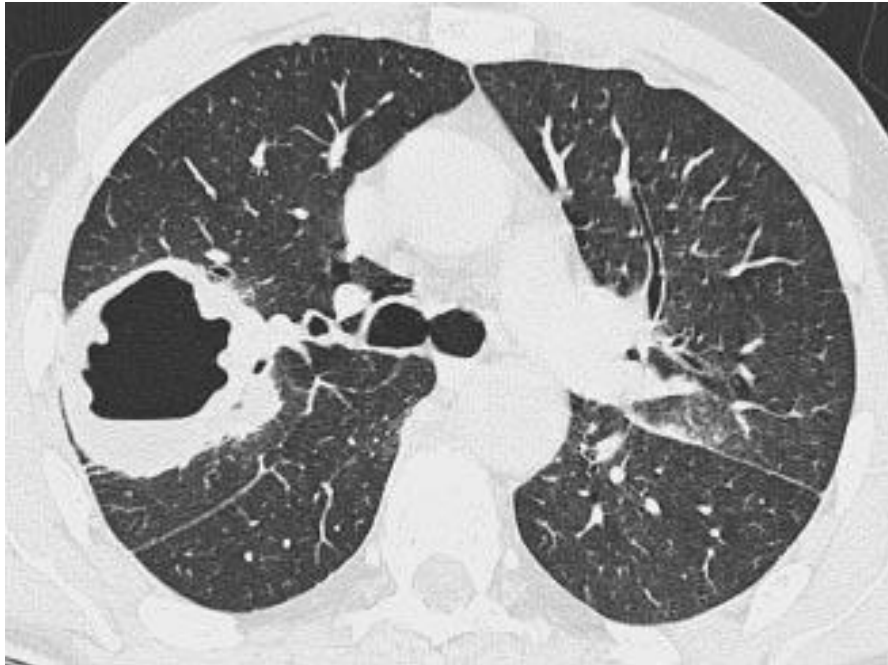
Økt luftholdighet

Uttrykk	Betydning
Cyste (nedad til høyre)	Som regel luftfylt lesjon med veggtykkelse <2mm, med epitelialisert eller fibrotisk vegg. Brukes i sammenheng med LAM, Langerhanscelle-histiocytose og lungefibrose.
Emfysem	Permanent utvidete lungeavsnitt distalt for terminale bronkioler med destruksjon av alveolevegger
Forenlig med KOLS	Et uheldig uttrykk som ikke anbefales. KOLS er en klinisk diagnose.

Økt luftholdighet

Funn	Betydning
Kavitet (til venstre nedad)	Luftfult rom i en konsolidert fortetning / oppfylning / nodulær lesjon
Bulla (til høyre nedad)	Minst 1 cm stor lesjon, tynn vegg (<1mm), relateres til emfysem.

Økt luftholdighet

Funn	Betydning
Luftretensjon = Air trapping	Luftretensjon ved ekspirasjon. Viktig indikasjon på sykdom i små luftveier (eks: oblitererende bronkiolitt). Omfanget av air trapping øker med alderen og røyking.

